

II Eerik Eerikinpojan ja Knuut Pitkän hallituskaudet (1222–1250)

Suomea koskevia otteita teoksesta:

Eerikinkronikka

Suomentaneet Harry Lönnroth ja Martti Linna
SKS, 2013.

*Eerik Sammalkieli ja Nilkku
säkeet 29–88*

nsiksi kerromme Eerik-nimisestä kuninkaasta. Hän hallitsi koko valtakuntaa käyttäen valtaa yli kaiken. Mitä hän käski ja tuomitsi, niin myös tapahtui. Vain harvat rohkenivat vastustaa häntä: kuninkaan pahimmat vastustajat olivat Knuut ja Kaarle sekä muutama muu, nimittäin Harald ja Holmger folkungien puolueesta. He taistelivat voittoisasti Eerikiä vastaan aiheuttaen tälle suurta vahinkoa. Olustran taistelussa he olivat niin vahvoja, että Eerik-kuninkaan miehineen oli paettava Tanskaan. Siitä Knuutin kannatus kasvoi, ja hänet valittiin kuninkaaksi. Hänellä oli kuitenkin vain vähän elinaikaa jäljellä – hän kuoli pian tämän jälkeen –, ja jälleen jouduttiin uuteen taisteluun.

Eerik-kuningas palasi viivyttelämättä takaisin valtakuntaan. Myös folkungit yhdistivät voimansa haluten yhä vastustaa

kuningasta. Eerik-kuningas oli kuitenkin onnekkaampi, sillä hän voitti Sparrsätran taistelun. Folkungit pakenivat lyötyinä. Kenen kohtalona oli kuolla, se kuoli.

Holmger pakeni Gestriklandiin. Siellä kuningas Eerik kuitenkin vangitutti hänet ja lyötätti häneltä pään poikki. Kuningas salli Holmgerin saada kunniallisen hautajaissaaton ja antoi haudata hänet juhlallisesti. Kuninkaan käsiinsä saamat papit hautasivat hänet Skon luostariin, jonne hän ennen kuolemaansa oli pyytänyt tulla haudatuksi. Jumala oli Holmgerille armollinen ja teki hänestä pyhän. Autuas se, joka palvelee Jumalaa.

Kuningas Eerik sammalsi hieman puheessaan ja ontui lisäksi jalkaansa. Hän ylläpiti lujasti lakia ja oikeutta sekä suosi suu-
resti omaa sukuaan. Hänen hovinsa oli vieraanvarainen ja sen tavat jalot: hän takasi talonpojille rauhan. Vakavia asioita hän ymmärsi hyvin, mutta turnajaisiin hän ei juurikaan kyennyt osallistumaan.

Eerikillä oli sisar, Ingeborg. Tultuaan naimaikään myös hänelle tuli aika avioitua, kuten monen tekee mieli – niin arvelen asioiden maailmassa edelleenkin olevan. Monet kosivat häntä, mutta kuningas päätyi antamaan hänet puolisoiksi eräälle itägöötanmaalaiselle miehelle, jota kansa kutsui Birgeriksi. Tämä oli syntynyt Bjälbossa, ja ennen kuolemaansa hänestä oli tuleva jaarli. Heidät liitettiin laillisesti yhteen sen mukaan kuin kirkko-oikeuteen ja silloin voimassa olleeseen lakiin oli kirjoitettu. He elivät yhdessä monta vuotta.

Kuningas Eerik antoi käskyn käydä koko valtakunnassaan sekä ritareille että heidän vertaisilleen, samoin sekä talonpojille että ratsupalveluksessa oleville. Näin herroilla on yhä tapana käskeä miehiään halutessaan ryhtyä sotaan. Niinpä kuningas käski heitä lähtemään pakanamaahan asettaen heidän esimiehekseen lankonsa Birgerin, jota kohtaan hän tunsii suurinta luottamusta. Lanko ryhtyi tehtävään mielellään, sillä myös hän halusi edistää kuninkaan kunniaa.

Riuskat ja rohkeat soturit varustautuivat asein ja sotisovin. Kypärät, rintaraudat ja rintapanssarit olivat tarpeen, ja siksi niitä valmistettiin lisää. Kukin varusti itsensä tykönsä noudataen kernaasti kuninkaan käskyä. Laivoja ja nopeakulkuisia pursia laskettiin vesille. Monta vanhaa isiltä perittyä miekkaa otettiin alas seiniltä, joilla ne olivat kauan roikkuneet. Monta suurta rahanyyttiä avattiin ja niistä jaettiin niille, joiden piti jättää kotinsa epävarmoina paluustaan.

Monen vaimon nähtiin itkevän vuolaasti ja vääntelevän käsiään. Kaikki iloitsivat kuitenkin siitä, että matka tehtiin Jumalan kunniaksi. Miehet saatettiin juhlallisesti rantaan, ja heille toivotettiin kädestä pitäen hyvää matkaa. Silloin suudeltiin monta punaista suuta, joita ei sen jälkeen enää koskaan suudeltu sydämen kyllyydestä. Joitakuuta ei näet sen koommin enää nähty – sellaistaahan tällaisesta erosta yleensä seuraa.

Miesten lähtiessä matkaan puhalsi myötätuuli.¹

Samaan aikaan myös pakanat varustautuivat. He tiesivät hyvin, että hyökkääjät tulisivat koitumaan heille vahingoksi eivätkä suinkaan hyödyksi. Mitä useampia lukemattomista kullatuista laivankeuloista pakanat saivat näkyviinsä, sitä enemmän heidän ilonsa kääntyi suruksi.

Kristityt laskivat siellä satamaan, ottivat viirinsä ja nousivat maihin. Maihinnousu onnistui hyvin kristittyjen kilpien ja kypärien hohtaessa yli koko sen maan. Kristityt mielivät päästä mitteleämään miekkojaan pakanallisten tavestien² kanssa – näin oletan heidän myös tehneen –, myös kultaa, hopeaa ja suuria karjalaumojia he mielivät. Tavestit pakenivat silloin, pakanat hävisivät, ja kristityt voittivat. Joka halusi antautua, ryhtyä kristityksi ja ottaa vastaan kasteen, sai säilyttää omaisuutensa ja henkensä sekä elää kaikessa rauhassa. Pakana, joka tähän ei alistunut, surmattiin.

Kristityt rakensivat sinne linnoituksen, johon he sijoittivat ystäviään ja sukulaisiaan. Linnan nimi on Hämeen linna, ja se tuottaa pakanoille edelleenkin murhetta, sillä se seisoo siellä vieläkin, niin arvelen. Kristityt asuttivat sen maan kristityillä miehillä, ja siitä samasta maasta tuli kokonaan kristitty. Luulenpa, että venäläisten kuningas menetti sen.

III Valdemar Birgerinpojan hallituskausi (1250–1275)

Birger-jaarli ja Joar Sininen
säkeet 157–201

Sillä välin kotimaassa kuningas Eerik kuoli. Sanansaattajat eivät viivytelleet, ja niinpä tästä kiiri nopeasti sana sinne, missä sotajoukko oli. Kuullessaan uutisen viestintuojan saapuessa kaikki olivat pahoillaan. Kuninkaan sielun puolesta rukoiltiin hyvää, sillä tämä oli elänyt lain ja oikeuden mukaan. "Kenestä me nyt saamme kuninkaan, joka ymmärtää valtakuntaa yhtä hyvin?"

Siihen aikaan kotimaassa oli eräs hyvä ritari, joka vastasi valtakunnan asioista. Hänen nimensä oli herra Joar Sininen. Hänellä oli valtakunnassa niin hyvä maine, että mitä hän teki tai määräsi tehtäväksi, sitä vastaan kansalla ei ollut mitään sanottavaa. Hän valitsi kuninkaaksi Birgerin pojan Valdemarin, sillä tällä oli oikeus kruunuun.

Kun Birger-jaarli palasi kotiin, hän oli vihainen joillekuille niistä, jotka olivat ottaneet hänen poikansa kuninkaaksi. Hän kysyi: "Miksei minusta tullut kuningasta?" Birger olisi näet

halunnut hallita valtakuntaa, minkä hän sittemmin myös teki heidän molempien puolesta. Hän tiedusteli, kuka oli rohjentunut menetellä näin. Herra Joar sanoi: "Minä se olin! Meidän silmissämme olet jo vanhahko mies ja kuolet todennäköisesti ennen poikaasi. Siksi haluamme antaa valtakunnan hänelle. Toivomme, että hän elää sinua kauemmin. Siksi sinun ei tule olla vihainen. Ellei tämä järjestely kelpaa sinulle, tiedämme kyllä, mistä saamme toisen kuninkaan, ja silloin sinä saat tehdä poikasi kanssa, mitä haluat!" Birger-jaarli pohti hetken ja vastasi näin: "Kenestä te siinä tapauksessa haluatte tehdä kuninkaan? Tiedän, että ilman kuningasta ette voi olla." Herra Joar Sininen vastasi: "Kuningas löytyy takkini alta, mikäli et tähän tyydy!" Silloin jaarli antoi hieman myöten: "Pitäkää se, jonka olette valinnut. Meillä ei ole mitään huomauttamista hänen valintaansa vastaan."

Birger-jaarlin pojat
säkeet 202–231

Birger-jaarlilla oli neljä poikaa, joista kuitenkin vain yksi saattoi hallita valtakuntaa. Vanhimman pojan nimi oli Valdemar. Hänelle kuului kuninkaan nimi ja kruunu. Pojat olivat silloin vielä lapsia ja alaikäisiä eivätkä näin ollen voineet hallita maata vaan olivat riippuvaisia isänsä suopeudesta. Siksi Birger-jaarli nousi valtaan, ja niinpä monet olivat valmiita tukemaan häntä.

Neidon nimi oli Sofia. Hänestä tuli gööttien ja svealaisten kuningatar.

Birger-jaarlin lainsäädäntö
säkeet 456–473

Birger-jaarli sääti lain, joka on siitä lähtien ollut voimassa jo kauan: Sisar perii sekä isän että äidin jälkeen veljen rinnalla yhden kolmanneksen. Muun sukulaisen kuollessa sisar perii yhtä paljon kuin veli.

Tämän lisäksi Birger sääti kotirauhan: Jos joku tapetaan tai jos jotakuta haavoitetaan veräjän ja pihaportin sisäpuolella niin, että tekijä on tullut niiden ulkopuolelta haluten pahoinpidellä talonpojan, silloin ei ole merkitystä sillä, kuinka pahasti uhrin käy. Mikäli kodin omistaja saa joko verihaavan tai mustelman taikka kärsii enemmänkin vahinkoa, silloin tekijä paetkoon maasta älköönkä koskaan palatko, ennen kuin on hyvittänyt tekonsa sille, jota vastaan on rikkonut, ja ennen kuin vahinkoa kärsinyt on anonut tekijän puolesta armoa.

Tukholma perustetaan
säkeet 474–521

Karjalaiset aiheuttivat Ruotsissa suurta vahinkoa ja levottomuutta. Oli sitten tyyni tai myrsky, he tulivat mereltä salaa Sveanmaan saaristoon nousten ylös Mälarenille useimmiten

saariston kätöksessä etenevällä sotajoukolla. Kerran he saivat päähänsä polttaa Sigtunan. He polttivatkin sen niin perin pohjin, ettei kaupunki vieläkään ole siitä toipunut. Siellä surmattiin arkkipiispa Johannes, mistä moni pakana riemuitsi. Siitä, että kristittyjen kävi niin huonosti, iloitsivat sekä karjalaiset että koko Venäjänmaa. Se vahvisti heidän intoaan sotia.

Niin totta kuin tästä luen: Askanäsissä tapettiin Jon-jaarli, joka oli ollut ulkomailla yhdeksän vuotta käymättä kertaakaan kotonaan ja joka oli taistellut venäläisiä ja inkeriläisiä vastaan Jumalan ja pyhän uskon puolesta. Karjalaiset löivät hänet kuoliaaksi hänen viettäessään kotonaan ensimmäistä yötään.

Jaarlin vaimo pakeni Hundhamariin sydän ja mieli suuren surun ja murheen vallassa. Sitten tämä jalo ja siveä rouva kokosi väkensä ja suuren sotajoukon ja surmasi kaikki hyökkääjät Estaskärillä, niin minulle on kerrottu. Kaikki karjalaiset menettivät siellä henkensä, sillä surun vallattua rouvan hän antoi vetää heidän laivansa maihin ja polttaa ne.

Birger-jaarli, viisas mies, vähensi tällaisia onnettomuuksia. Hän antoi rakentaa suurella viisaudella ja harkinnalla Tukholman, kauniin linnan ja hyvän kaupungin. Kaikki tehtiin hänen määräystensä mukaisesti. Tukholma on Mälarenin lukko, niin etteivät karjalaiset enää aiheuta ruotsalaisille harmia. Kerron, miksi järvi on niin hyvä: siihen rajoittuu yhdeksäntoista kirkkopitäjää, ja sitä ympäröi seitsemän kaupunkia. Missä pakanat aikaisemmin aiheuttivat suurta surua ja murhetta, siellä vallitsee nyt suuri riemu ja ilo.

*Kuningas Valdemarin
ja hänen veljiensä epäsöpu
säkeet 646–681*

Neljä veljestä piti kokouksen kaupungissa, jonka nimen haluan nyt teille kertoa: hovia pidettiin Tränonäsissä. Silloin oli kesä, puut olivat lehdessä ja ruoho viheriöi kaikkialla. Herttua Maunu sanoi siellä irti rauhan ja ystävyyden kuningas Valdemarin kanssa. Se oli toisille mieleen ja toisille kauhistus. Oli myös niitä, jotka yrittivät saada aikaan sovun.

Paikalla oli seitsemän piispaa. Veljeksille syntynyt välirikko oli vastoin heidän tahtoaan. Piispa Pentti sanoi: "Veljeni, ymmärtäkää, että olen teidän oikea veljenne yhtä lailla sekä isän että äidin puolelta. Mikäli suostutte elämään rauhassa keskenänne, olen valmis antamaan teille osuuteni valtakunnasta. Kirkolla on varaa ruokkia minut päivieni loppuun, aina siihen asti, kunnes kuolemani päivä koittaa." Tästä huolimatta veljekset erosivat pääsemättä sovintoon.

Kukin kiirehti omille tahoilleen. Kuningas Valdemar meni Tukholmaan. Herttua Maunu ratsasti Nyköpingiin ja sieltä edelleen Tanskaan, missä hän kokosi vahvan sotajoukon. Hän värväsi seitsemänsataa ratsukkoa, saksalaisia ja tanskalaisia, riuskoja ja ylväitä sotilaita, sen enempää hän ei katsonut tarvitsevansa. Sitten herttua Maunu eteni Länsi-Göötanmaalle aikoen kohdata siellä kuningas Valdemarin. Maunu lähetti veljilleen sanan: hän halusi joko kaatua taistelussa tai saada

Taisteluita karjalaisia vastaan
säkeet 1324–1385

Sitten tehtiin sotaretki pakanain maahan ja samalla loppu vahingonteosta ja suuresta murheesta. Pakanat olivat näet tunkeutuneet kristittyjen alueelle, mikä oli sotaretken tärkein syy. Kristityt rakensivat linnan paikkaan, jossa kristitty maa loppuu ja pakanamaa alkaa. Nyt siellä vallitsee hyvä rauha. Siellä on tyynempää ja rauhallisempaa sekä enemmän niitä, jotka uskovat Jumalaan. Linnan nimi on Viipuri. Se sijaitsee idässä, mistä vapautettiin moni vanki. Linna on suoja pakanoita vastaan. Venäläisillä on nyt siellä aiempaa vähemmän valtaa ja turma oman ovensa edessä. Koko linna annettiin muurata kivistä.

Sen jälkeen herrat lähtivät takaisin kotiin asettaen linnaan voutiksi miehen, joka ei kaihtanut katsoa vihaisia miehiä silmiin eikä turhaan ujostellut pakanoita. Hän kukisti lopulta koko Karjalan ja kaiken sen, mikä kuului sen alaisuuteen, neljätoista isoa ja pientä kihlakuntaa. Kristityt valloittivat Käkisalmen, ja se säilyi polttamattomana. Siellä lyötiin ja ammuttiin samana päivänä kuoliaaksi monta pakanaa. Vangitut pakanat kristityt toivat mukanaan Viipuriin.

Osa kristityistä halusi jäädä Käkisalmeen ja osa palata takaisin hakemaan ruokaa. Heidän päällikkönsä ei kuitenkaan toiminut riittävän nopeasti. Venäläiset varustautuivat, sillä he halusivat kostaa kärsimänsä vahingon. Kristityiltä loppui ruoka, sillä venäläiset saapuivat odottamatta ja rynnäköivät yötä päi-

vää. Siltä kristityt olisivat mielellään välttyneet. Kuusi päivää he elivät ilman ruokaa. On ihme, että joku siihen pystyy!

Sitten kristityt kävivät taisteluun, sillä mitä kauemmin he odottivat, sitä huonommaksi heidän tilanteensa kävi. Heidän voimansa näet ehtyivät, ja he olivat sitä paitsi nälkäkuoleman partaalla. Venäläiset kärsivät suurta vahinkoa, kuten kaikkialla siellä, missä he ja uplantilaiset ottavat yhteen. Voi sitä, joka silloin on venäläinen!

Kaikki kristityt lyötiin kuitenkin kuoliaaksi. Venäläiset iloitsivat helvetissä siitä, että kristityt kärsivät niin paljon vahinkoa. Vain kaksi kristittyä pelastui. Sigge Loke kuoli siellä. Jumala antakoon hänen sielulleen osan taivaan valtakunnasta samoin kuin jokaiselle kristitylle, joka sai siellä surmansa Jumalan ja pyhän uskon puolesta.

Siitä lähtien venäläiset ovat pitäneet saarta hallussaan ja linoittaneet sen suurella voimalla sekä asettaneet sinne viisaita ja urheita miehiä, niin etteivät kristityt enää tunkeutuisi heidän alueelleen.

Kuningas Birgerin häät
säkeet 1386–1457

Kolmantena vuonna tästä vietettiin kuningas Birgerin häitä. Tukholmassa vallitsi suuri riemu. Hääasut olivat baldakiinia ja lameeta. Leikarit saivat ne myöhemmin palkaksi. Läsna oli monta kunnianarvoisaa soturia. Heidän sotaratsujensa loimet

Kuningas Birgerkään ei viivytellyt kauan. Ulos levitettiin kauniisti neljän salon varaan valtaistuinkatos, yksi kauneimmista, mitä koskaan on nähty. Sitä kannettiin kuninkaan yllä. Monta sotaratsua kannustettiin kyljistä niin, että ne lähtivät lujaa vauhtia laukkaan toinen toistaan kohti sen paikan editse, jossa kuningas oli suuressa kunniassa, suopeudessa ja ylväydessä. Esiin nähtiin ratsastavan ritareiden ja soinién ritarillisen joukon.

Ei edes taivaan enkeli olisi voinut esiintyä paremmin kuin kuninkaan veli, herttua Eerik. Hänet nähdessään jokainen toivoi hänelle hyvää. Kuningas Birger löi herttuan tuolloin ritariksi ja hänen jälkeensä monta muuta vieraista maista tullutta. Kuningatar Märta ei halunnut kuninkaalta huomenlahjaksi mitään muuta, kuin että tämä vapauttaisi Maunu Algotinpojan. Nyt ei elä enää ketään, joka sen muistaisi. Kaikki, jotka siitä kuolivat, kiittivät kuningatarta hänen osoittamastaan jaloudesta.

*Uusia taisteluita Karjalassa
säkeet 1458–1573*

Helluntaina vuosi edellisen jälkeen marsalkka Torkkeli halusi lähteä sotaretkelle. Hän oli varustanut kuninkaan nimissä kauneimman laivaston, joka konsanaan oli nähty, eikä hän enää halunnut säästää pakanoita. Niinpä tuhatsata riuskaa soturia lähti matkaan ja rakensi Maankruunun linnan. Ruotsin kuningas kykenee tällaiseen vieläkin! Luulenpa, ettei Nevalla koskaan

ole nähty niin paljon erinomaisia laivoja kuin tuolloin. Siellä on myös eräs oivallinen satama, jonka laiturissa laivat makasivat laita laitaa ja vannas vannasta vasten. Mikään myrsky ei olisi pystynyt puhaltamaan niitä sieltä pois.

Kristityt halusivat rakentaa linnan Nevan ja Ohtajoen väliin, paikkaan, jossa molemmat joet kohtaavat ja muodostavat niemen. Kaikkien mielestä oli hyvä, että Neva virtasi linnan etelä- ja Ohtajoki pohjoispuolelta. Saatuaan tietää tästä kaikesta venäläiset tekivät parhaan kykynsä mukaan suuren sotaretken sekä laivoin että ratsain. Kristityt puolestaan halusivat ryhtyä vielä yhteen sotaretkeen säästämättä enää pakanoita. He tekivätkin pienemmän sotaretken edeten Valkoisellejärvelle.¹ Heitä oli vain kahdeksansataa miestä, ei sen enempää, siinä oli koko heidän sotavoimansa. Heidän päällikkönsä nimi oli Harald. Kerrottiin, että eräällä saarella oli ainakin tuhat pakanaa: sinne kristityt pyrkivät, he halusivat lyödä pakanat.

Valkoinenjärvi on kuin meri, kuten tämä kirja kertoo. Venäjä sijaitsee kaakossa, Karjala pohjoisessa, ja järvi erottaa ne toisistaan. Kun kristityt olivat ehtineet kolmenkymmenen meripe-ninkulman päähän pääjoukostaan, he eivät olleet päässeet matkallaan edes puoliväliin. Tuuli puhalsi rajusti, ja aallot kävivät vaahtopäinä. Silloin tuli myrsky ja puhalsi niin, että sotajoukko vain vaivoin pääsi maihin. Kristityt hakeutuivat suojaan Karjalaan ja nousivat maihin erään joen varrella sijaitsevan kylän luona varhain aamulla päivän sarastaessa. Elleivät he olisi kisko- neet laivojaan maihin, järven aallot olisivat lyöneet ne säpäleiksi.

Moni mies oli tuolloin märkä ja väsynyt. He viipyivät siellä viisi yötä, tappoivat asukkaat ja polttivat karjalaisten kylän samoin kuin monta vanhaa ja uutta uiskoa. He hajottivat ja polttivat karjalaisten haapiot. Sitten tuli tyyntä, ja kristityt palasivat takaisin. He olivat syöneet ruokansa niin vähiin, ettei se enää riittänyt. Heidän tullessaan takaisin Pähkinäsaareen heidän oma etuvartionsa oli siellä. Osa jäi sinne, ja osa palasi pääjoukon luo.

Kerran ollessaan Pähkinäsaarella ja katsellessaan pitkin rantoja kristityt näkivät yli tuhannen lotjan lipuvan heitä kohti. Sinne ei enää kannattanut jäädä odottelemaan – pakon edessä ihminen tietää, miten on parasta toimia. Siksi he laskivat laivoillaan alavirtaan.

Venäläiset tekivät kuivasta puutavarasta lautan, joka oli korkeampi kuin yksikään talo, ja sytyttivät sen tuleen, niin että se oli ilmiliekeissä. Sitten he antoivat sen lipua virran mukana pyrkien siten polttamaan kristittyjen laivat. Useimmat lautat jäivät kiinni joessa lojuneeseen suureen mäntyyn. Puu oli asetettu sinne estämään lauttojen törmäämistä laivoihin.

Venäläisten saapuessa paikalle nähtiin, miten moni rengaspaita hohti valkoisena ja kypärät sekä miekat välkehtivät. Luulenpa, että he hyökkäsivät venäläiseen tapaan! Heitä oli kolmekymmentätuhatta miestä ja tuhat päälle, niin heidän tulkkinsa sanoi. Uplantilaisia oli huomattavasti vähemmän, venäläisiä puolestaan paljon enemmän, mutta he olivat heikompia.

Venäläiset hyökkäsivät vallihautaan, niin että aina kaksi miestä auttoi kolmannen sen yli. Vallihaudan yläpuolella oli

paaluvarustus ja kahdeksan puolustustornia ampuma-aukkoi-
neen. Vallihauta oli kahden joen välissä, ja koko sotajoukko
oli sen rajaamalla alueella. Helsinglantilaiset olivat kaikki yh-
tenä joukkona vallihaudan eteläpäässä. Venäläiset ryntäsivät
itsepintaisesti heitä kohti, aivan kuin olisivat halunneet sanoa:
"Tästähän mennään yli eikä kysellä keneltäkään lupaa!"

Huolimatta siitä, miten paljon helsinglantilaiset ampuivat,
hakkasivat tai pistivät, venäläiset vain kiihdyttivät rynnäk-
köään. Silloin huovit yhtyivät leikkiin: Nuori, voimakas ja
urhea soturi Matias Kettilmundinpoika joukkoineen yhdessä
Henrik ja Ivan van Kyrenin kanssa saapui paikalle ja löi venäläi-
set sieltä takaisin. Paikalle tulivat myös Peder Porse nuorempi ja
monet muut, niin että heidän joukkonsa kasvoi. Joukko hyök-
käsi vallihaudan yli venäläisten kimppuun. Hetki sen jälkeen,
ennen kuin arvattiinkaan, venäläisten joukko, joka oli hyvinkin
kymmenkertainen verrattuna uplantilaisiin, oli päässyt heidän
ja vallihaudan väliin. Uplantilaiset puolustautuivat kuitenkin
hyvin hakaten tiensä läpi pakanallisen roskaväen. Moni ve-
näläinen vuoti punaista hikeä. Niin kaikki kristityt pääsivät
vahingoittumattomina takaisin majapaikkaansa.

*Matias Kettilmundinpoika haastaa venäläiset
säkeet 1574–1627*

Hyvinkin kymmentuhatta venäläistä oli metsän reunassa
yhtenä joukkona erään murroksen äärellä katsellen ylös linnaan.

He loistivat auringon tavoin, niin kaunista heidän aseitaan oli katsella. Eräs kristitty sanoi: "Mikäli marski vain antaa minulle luvan, haluan taistella yhtä heidän kaikkein parhaimmistaan vastaan. Joko voitan, tai sitten venäläinen saa viedä minut vangittuna mukanaan kotiinsa. Mikäli marski nukkuu, herätän hänet!" Kristitty valmistautui ripeästi antaen tuoda sotaratsumensa ulos, varustaa sen ja pukea itselleen säärivarukset. Sitten hän ratsasti hitaasti käymäjalkaa sillan yli. Tultuaan puomin toiselle puolelle tuo ylväs soturi kääntyi ympäri ja jätti hyvästit tovereilleen sanoen: "Jos Jumala sallii meille onnellisen lopputuloksen, näette minut jälleen täällä ja toisen kanssani, sillä niin saattaa hyvinkin käydä, mutta jos minun taas käy huonosti, se on Jumalan tahto!" Drotsi Matias oli silloin vielä soini. Hän oli se, joka ratsasti kaksintaisteluun.

Matias lähetti matkaan tulkin, joka esitti hänen asiansa ja kuunteli venäläisten vastauksen. Tulkki sanoi: "Tässä on jalosukuinen mies, joka on yksi meidän parhaimmistamme. Hän on valmis taistelemaan teidän parhaimpanne kanssa elämästä, omaisuudesta ja vapaudesta. Kuten näette, hän odottaa tässä aivan lähellä. Jos jonkun teistä onnistuu syöstä hänet maahan, hän antautuu ja seuraa teitä vankina. Jos taas joku teistä kukistuu, tämä toimikoon samoin, enempeää hän ei pyydä." Venäläiset vastasivat: "Näemme, että hän on täällä ja että hän on ratsastanut aivan tuntumaamme."

Sitten venäläiset kokoontuivat ja alkoivat neuvotella keskenään. Heidän kuninkaansa sanoi: "Jos joku teistä on halukas

kohtaamaan hänet, mieltiköön tarkkaan! Näkee, että kyseessä on urhea soturi. Tiedän hyvin, että niin täytyykin olla, eiväthän he meitä vastaan huonoimpaansa ole lähettäneet. En näe tässä mitään muuta vaihtoehtoa: kuka tahansa häntä vastaan lähtekään, huonosti siinä käy, sen me tulemme vielä näkemään." Niinpä venäläiset vastasivat: "Tähän emme ryhdy! Täällä ei ole ketään, joka haluaisi otella häntä vastaan!"

Matias Kettilmundinpoika pysytteli paikoillaan aina siihen asti, kunnes yö laskeutui. Sitten tämä jalo mies pyörsi ympäri ratsastaen takaisin sotajoukkonsa luo. Sinne saapuessaan hän sai sankarin vastaanoton. Ylistän tämän soturin rohkeutta ja sitäkin vähemmän annan arvoa tuolle surkealle pakanalliselle roskajoukolle.

Aselepo
säkeet 1628–1661

Venäläiset olivat koonneet paikalle saapuneet joukkonsa yhdes- sä päivässä, muuten siellä olisi syntynyt taistelu. Uplantilaisilla oli taisteluhalu, mutta venäläiset pakenivat sieltä eräänä yönä ryhtymättä taisteluun. He sanoivat saapuneensa sinne aivan liian hätäisesti ja valmistautumattomina.

Kun linna oli rakennettu ja varustettu sekä hyvin muonitet- tu ja miehitetty, kristittyjen pääjoukko halusi kotiin. He asetti- vat sinne jääneille hyvän päällikön, kelpo ritarin, jonka nimi oli herra Sten. Sitten herrat lähtivät paluumatkalle jättäen paikan

päälle kolmesataa miestä. Joukkoon kuului sekä korkeampi-että alempiarvoisia. Yhteensä heitä oli kaksisataa sotilasta sekä sata miestä, joiden tehtävänä oli tehdä töitä, valmistaa maltaita, panna olutta, leipoa ja olla vahdissa öisin.

Niin kristittyjen pääjoukko purjehti joensuun edustalle asetuen sinne odottamaan myötätuulta, kuten monella vieläkin on tapana. Kun sitä ei tuntunut tulevan, jotkut sotilaat turhautuivat. Matias Kettilmundinpoika joukkoineen, nuo nuoret, riuskat ja vapaat soturit, halusivat aina jotakin tekemistä. Niinpä he antoivat viedä sotaratsunsa maihin ja ratsastivat sitten surmaten ja polttaen halki Inkerin- ja Vatjanmaan. He löivät maahan kaikki, jotka uskalsivat tehdä vastarintaa. Sitten he ratsastivat takaisin laivoille ja purjehtivat pois. Heidän jäljiltään pakanat jäivät palavaan maahan.

*Kristittyjen tappio Maankruunussa
säkeet 1662–1805*

Kristityt saapuivat kotiin Pyhän Mikaelin päivän aikoihin. Kuningas Birger otti heidät hyvin vastaan ja oli heille suoepa. Kuningatar Märta oli juuri saanut ensimmäisen lapsensa, ja nyt hänet kirkotettiin. Lapsen nimi oli junkkeri Maunu, ja hän oli syntynyt Tukholman linnassa.

Maankruunuun jääneiltä puuttui kaikkea, mitä he olisivat tarvinneet. Kesä oli pilannut heidän ruokavaransa, sillä heidän jauhonsa olivat päässeet kovettumaan. Rakennukset olivat

uutuuttaan kosteita, ja siksi jauhojen päästessä lämpenemään ne homehtuivat pian. Sitä miehistön oli vaikea kestää. Maltaat taas olivat liian tiiviissä kasassa ja alkoivat käydä. Tämä koitui monen miehen tuhoksi.

Linnan miehistö sai vaikean taudin – keripukki ei ole kenellekään hyväksi. Istuessaan pöydän ääressä miehet tunsivat itsensä terveiksi, söivät ja joivat, kun heidän hampaansa odottamatta putosivat pöydälle. Kuka nyt sellaista kestäisi!

Tauti tappoi monta miestä, niin että linna melkein autioitui. Miehet kokoontuivat silloin valittamaan hätäänsä: ”Eikö meidän pitäisi lähettää maahamme sana ja saattaa marskin tietoon vastoinkäymisemme? Tiedän, ettei hän laiminlyö tilaisuutta lähettää ensimmäisillä mahdollisilla laivoilla tänne tuoretta ruokaa, eläviä nautoja, sikoja ja lampaista. Hän kyllä lähettää meille tervettä väkeä ja vie sairaat kotiin.” Siihen eräs ritari heidän joukostaan vastasi: ”Emmehän toki halua tuottaa surua marskin sydämelle. Kyllä Jumala auttaa meitä huolissamme!”

Venäläiset kokosivat jälleen joukkonsa, samoin karjalaiset ja muut pakanat. Linna oli rakennettu heidän kannaltaan niin, ettei näiden maiden asukkailla ollut muuta mahdollisuutta kuin joko alistua linnan valtaan tai sitten paeta, mikäli halusivat säilyä hengissä.

Venäläiset kokosivat valtavan sotajoukon ja tulivat paikalle ensin pienellä joukolla haluten paaluttaa jokisuun. Se oli näin lähellä linnaa: vain kaksi peninkulmaa ratsain tai kaksi meripeninkulmaa soutaen.²

Kun linnasta havaittiin venäläisten ratsastavan ohitse, linnan asukkaat sonnustautuivat viivyttelämättä varusteisiinsa – heitä oli jäljellä vain vähän, tuskin kahtakymmentäkään. He ratsastivat ottamaan selvää, mitä venäläiset oikein olivat tekemässä. He eivät tienneet mistään väijytyksestä mitään vaan olivat huomanneet ainoastaan ohi ratsastaneet venäläiset. Tullessaan jokisuulle he eivät sillä kertaa nähneet siellä ketään, jonka olisivat voineet lyödä maahan. He näkivät ainoastaan hakattua, raahattua ja paalutettua puutavaraa. Koska venäläisistä ei näkynyt vilaustakaan, kristityt kääntyivät ympäri aikomuksenaan palata kotiin. Sillä välin venäläiset olivat virittäneet ansansa. Heidän aikomuksensa oli seuraavanlainen: kristittyjä ei päästettäisi takaisin linnaan, vaan heidät vangittaisiin tai surmattaisiin.

Venäläiset olivat läheisessä metsässä, satakunta miestä kussakin väijytyksessä. Kristityt hyökkäsivät heidän kimppuunsa hakaten tiensä kahden väijytyksen läpi, mutta kolmannessa väijytyksessä heidän päällikkönsä herra Sten haavoittui. Tästä huolimatta kristityt pääsivät läpi kaikista kolmesta väijytyksestä ja vahingoittivat monta venäläistä.

Venäläiset seurasivat kristittyjä. Kypärät kalskahtelivat kuin alasimella, jolla niitä oli taottu. Kristityt taistelivat ylivoimaa vastaan. Mikä joukko kristittyjä vastaan kävikään, oli se pieni tai suuri, sen he suistivat satulasta, niin että sen oli ryhdyttävä jalkamiehiksi. Venäläiset seurasivat heitä aina linnan portille asti. Sitten venäläiset kääntyivät ympäri ratsastaen tiehensä.

Venäläiset ja heidän sotavoimansa piirittivät sen jälkeen linnan. Venäläisten tullessa paikalle linnassa oli vain kuusitoista sotaan kykenevää miestä. Siellä vaihdettiin monta tappavaa iskua venäläisten rynnäköidessä yötä päivää. Kristittyjä oli vain vähän ja linna suuri. Pakanat vuorottelivat tuon tuostakin: yhden joukon saapuessa toinen poistui. Tätä jatkui yöt ja päivät, ja kristityt väsyivät siitä suuresti. Voitte hyvin ymmärtää, mistä se johtui! Ei ole ihme, että se, joka raataa yötä päivää, väsy, ja kun hän ei enää jaksa, hän ei kerta kaikkiaan kestä enää kauempaa.

Sitten linna syttyi tuleen ja paloi. Venäläiset tunkeutuivat sisään linnaan mies toisensa jälkeen. Kristityt pakenivat rintavarustuksilta kellariin linnoittautuen sinne. Toiset olivat saaneet surmansa jo rintavarustuksilla, toiset taas joutuneet erilleen ja hajalleen. Kukin tapettiin loukkoonsa, moni sairas surmattiin sijalleen.

Herra Sten puhutteli venäläisiä näin: "Eikö teillä ole tapana ottaa hyviä miehiä vangiksi?" Hän laski aseensa haluten antautua, sillä jokainenhan haluaa mieluummin elää. "Voimme olla orjina päiviemme loppuun asti, tehdä työtä, kantaa, nostaa ja vetää." Torkkeli Antinpoika vastasi siihen: "Älä murra marskin sydäntä tuolla tavoin!" Silloin eräs venäläinen tunki keihään suoraan hänen rinnastaan sisään ja selästään ulos, niin että hän tuupertui siihen paikkaan.

Kellarissa olevat joutuivat kuumaan taistoon. Oma taistelutoveri löi kuoliaaksi Kaarle Haakin, erään urhean soturin,

hänen pyrkiessään kellariin yllään venäläisten vaatteet. Hänet tapettiin siksi, ettei häntä tunnistettu. Herra paratkoon, miten suuri vahinko siellä tapahtui. Jumala armahtakoon sitä hirveää hätää, sillä niin moni soturi siellä kuoli!

Kellarissa olevat puolustautuivat niin hyvin, ettei heitä saatu vangiksi, ennen kuin venäläiset olivat pyytäneet heitä antautumaan ja valalla vannoen luvanneet pyhästi kristittyjen saavan elää. Heidät otettaisiin vangiksi ja vietäisiin mukana, eikä heitä vahingoitettaisi mitenkään. Silloin kristityt tulivat ulos ja antautuivat.

Jumala antakoon taivaan valtakunnan niiden miesten sieluille, jotka kärsivät kuoleman tässä taistelussa, ja lohduttakoon heidän suuressa onnettomuudessaan niitä, joille piti käymän niin huonosti, että pakanat saivat heidät valtaansa.

Kun vangit oli jaettu venäläisten kesken ja kaikki saatettu loppuun, sotasaalis tasattu ja linna poltettu, kaikki venäläiset palasivat kotiinsa vieden vangit mukanaan. Kovin vähän siellä jäi polttamatta. Tällä tavoin linna valloitettiin.

Viitteet

JOHDANTO

- 1 Rosén (1959: 28), Vilhelmsdotter (1999: 85–86) ja Ferm (2010).
- 2 Lindroth (1997: 94–95).
- 3 Pipping (1926: 724) ja Lindroth (1997: 95–96).
- 4 Pipping (1926: 733) ja Vilhelmsdotter (1999: 42).
- 5 Pipping (1926: 235–236) ja Ferm (2010).
- 6 Harrison (2009: 259). Birger-jaarlista ja hänen pojistaan Valdemarista, Mau-nusta ja Pentistä (Bengt) ks. Seppo Suvannon artikkelit *Suomen kansallisbio-grafian* osissa 1 (2003), 6 (2005) ja 10 (2007).
- 7 Weibull (1993: 20). Folkungeista ks. Harrison (2009: 250–254).
- 8 Ks. esim. Jansson (1986: 10) ja Weibull (1993: 20).
- 9 Ks. esim. Jansson (1986: 10) ja Weibull (1993: 20).
- 10 Ks. esim. Jansson (1986: 10) ja Weibull (1993: 20–22).
- 11 Vilhelmsdotter (1999: 71).
- 12 Ks. esim. Jansson (1986: 11).
- 13 Ks. esim. Jansson (1986: 10–11).
- 14 Ks. esim. Jansson (1986: 11) ja Vahtola (2003: 85).
- 15 Tämä luku pohjautuu pääasiassa Weibullin (1993) Ruotsin historian yleisesi-tykseen ja Lindrothin (1997, uusintapainos) Ruotsin oppihistoriaan. Suomen varhaiskeskiajasta eli Suomen liittämistä Rooman kirkon ja Ruotsin valta-kunnan yhteyteen sekä sydänkeskiajasta eli Suomesta Ruotsin valtakunnan osana ks. esim. Vahtola (2003).
- 16 Eriksson & Frängsmyr (2004: 70–71). Ks. myös Weibull (1993: 18).
- 17 Weibull (1993: 17–18).
- 18 Weibull (1993: 18–19) ja Österberg (2012: 13).
- 19 Weibull (1993: 19).
- 20 Weibull (1993: 19).
- 21 Weibull (1993: 19–20).
- 22 Weibull (1993: 20).
- 23 Weibull (1993: 20).
- 24 Weibull (1993: 22).
- 25 Weibull (1993: 22) ja Eriksson & Frängsmyr (2004: 71–72).
- 26 Weibull (1993: 22–23).
- 27 Weibull (1993: 23).
- 28 Weibull (1993: 23–24).
- 29 Vahtola (2003: 96).
- 30 Vahtola (2003: 100–101). Ks. myös Kallioinen (2001).
- 31 Lindroth (1997: 92–93).
- 32 Lindroth (1997: 92–93) ja Eriksson & Frängsmyr (2004: 70).
- 33 Lindroth (1997: 93).
- 34 Lindroth (1997: 94) ja Harrison (2009: 155).
- 35 Lindroth (1997: 98).
- 36 Ks. Pipping (1926: 647, 764, 790–792).
- 37 Rosén (1959: 32). Ks. myös Widmark (2001: 182).
- 38 Jonsson (2010).
- 39 Wiktorsson (2011: 347). Vrt. Axelsson (2011).
- 40 Vilhelmsdotter (1999: 25), Ferm (2010) ja Jonsson (2010: 11). *Eerikinkronikan* synnystä ks. esim. Pipping (1926: 764–795). Mielenkiintoinen yksityiskohta on muun muassa se, ettei kronikassa mainita Pähkinäsaaren rauhaa (1323).
- 41 Jonsson (2010).
- 42 Pipping (1926: 727), Rosén (1959: 32), Vilhelmsdotter (1999: 34), Ferm (2010) ja Österberg (2012: 15).
- 43 Pipping (1926: 722, 733), Jansson (1971: 10, 32) ja Scheglov (2004: 41). Termistä *riimikronikka* ja sen terminologisen määrittelyn ongelmista ks. esim. Jansson (1971: 9–10).
- 44 Olsson & Algulin (1995: 20) ja Vilhelmsdotter (1999: 20).
- 45 Pippingin editio (1963: 6–7, säkeet 89–111). Lainauksessa ei ole merkitty kur-sivoituja kohtia eikä säkeiden 89–90 sisennyksiä.

- 46 Janssonin editio (1986: 30). Lainauksessa ei ole merkitty kapiteelia.
- 47 Vahtola (2003: 67).
- 48 Vahtola (2003: 67–68). Ks. myös Pipping (1926: 75–79).
- 49 Ailio (1917: 54).
- 50 Rosén (1959: 29–30), Lindroth (1997: 96) ja Widmark (2001: 182).
- 51 Widmark (2001: 182) ja Österberg (2012: 13).
- 52 Lindroth (1997: 96, 98).
- 53 Cederschiöld (1899).
- 54 Vilhelmsdotter (1999: 14–15).
- 55 Vilhelmsdotter (1999: 16, 20).
- 56 Olsson & Algulin (1995: 20). *Eerikinkronikan* tyylistä ks. esim. Pipping (1926: 721–763).
- 57 Ks. esim. Österberg (2012: 13).
- 58 Olsson & Algulin (1995: 20–21). Vrt. Pipping (1926: 729), jonka mukaan *Eerikinkronikan* henkilökuvaus on melko puutteellista.
- 59 Ks. Olsson & Algulin (1995: 20–21).
- 60 Pipping (1926: 733, 764–769), Vilhelmsdotter (1999: 36) ja Widmark (2001: 183). Kielen ja runomitan suhteesta 1600-luvun riimikronikassa ks. esim. Messenius (2004: 146–154).
- 61 Ks. Vilhelmsdotter (1999: 67).
- 62 Widmark (2001: 185–186).
- 63 Ks. myös Pipping (1926: 472–473, 483).
- 64 Rosén (1959: 28–29) ja Jonsson (2010: 13).
- 65 Ks. esim. *Fornsvenska texter* (toim. Wessén 1995, uusintapainos) ja *Fornsvensk läsebok* (Noreen 1997, uusintapainos) sekä *Sveriges litteratur I* (toim. Stähle 1968) ja *Svensk litteratur I* (toim. Olsson 1993).
- 66 Jonsson (2010: 17).
- 67 Pipping (1926: 795), Rosén (1959: 28), Olsson & Algulin (1995: 20), Vilhelmsdotter (1999: 22), Widmark (2001: 182) ja Jonsson (2010: 9).
- 68 Harrison (2009: 155, 415).
- 69 Ks. Lönnroth (2011).
- 70 Widmark (2001: 182).
- 71 Jansson (1986: 9).

- 72 Lehtonen (2001: 59).
- 73 Österberg (2012: 25).
- 74 Nummi (2008: 486).
- 75 Ks. esim. Ailio (1917: 54–55), joka on suomentanut kronikasta edellä lainatun näytteen.
- 76 Bassnett (1995: 103). Ks. myös Mäkinen (2007).
- 77 Ks. Bassnett (1995: 115) ja myös esim. Ingo (1991, 2007).
- 78 Ks. Janssonin editio (1986: 114, 170).
- 79 Ks. Jonsson (2010: 17, 188, nootti 31).
- 80 Itkonen & Maamies (2011: 44). Tämä menettely poikkeaa jonkin verran esim. *Suomen kansallisbiografian* käytännöstä (osa 1, 2003: 9). Ks. myös *Historian etunimistöä* (toim. Piironen 1967).
- 81 Itkonen & Maamies (2011: 44).
- 82 Ks. esim. *Svenskt biografiskt lexikon* 16 (1964–1966: 263).

PROLOGI

- 1 Auttakoon Pyhä Maria minua tehtävässäni!

II EERIK EERIKINPOJAN JA KNUUT PITKÄN HALLITUSKAUDET (1222–1250)

- 1 Helluntai, jolloin sotajoukko Ruotsin maakuntalakien mukaan kokoontui, oli vuonna 1249 toukokuun 23. päivä (Pipping 1926: 78–79).
- 2 Sana *tavest* (*taväst*) on säilynyt ruotsin murteessa Uudellamaalla, jossa se tarkoittaa suomalaista yleensä (Vendell 1907: 1007, Pipping 1926: 129, Huldén 2001: 299, vrt. Porthan 1982: 169). Useimmiten se on kuitenkin ymmärretty merkityksessä *tavast*, 'hämäläinen'.

V BIRGER MAUNUNPOJAN HALLITUSKAUSI (1290–1318)

- 1 Valkoinenjärvi viittaa tässä Laatokkaan.
- 2 Yksi ruotsalainen peninkulma on noin 10 kilometriä. Yksi meripeninkulma oli tuohon aikaan 7,42 kilometriä (Pipping 1926: 471).
- 3 Joki viittaa Göötajokeen.
- 4 Sananparsi tarkoittaa runsasta korvausta.
- 5 Joulunvieton kahdeksas ilta viittaa vuodenvaihteeseen.
- 6 Yksi leiviskä oli tuolloin 8,5 kiloa, eli kahleet painoivat 59,5 kiloa (Pipping 1926: 683).
- 7 Tässä pitäisi lukea Birger Pietarinpoika.

VI MAUNU EERIKINPOJAN HALLITUSKAUSI (1319–)

- 1 Yhdentoistatuhannen neitsyen päivä oli 21. lokakuuta.
- 2 Katolisen messu-uhriopin mukaan uhraaminen tarkoittaa ehtoollisen nauttimista, jossa Kristus uhrataan joka kerta uudestaan (Bengtsson 1998: 67).

Kirjallisuutta

- Ailio, Julius, *Hämeen linnan esi- ja rakennushistoria*. (Hämeenlinnan kaupungin historia I.) Hämeenlinnan kaupunki, Hämeenlinna 1917.
- Andersson, Ingvar, *Erikskrönikans författare*. (Svenska Akademiens minnesteckningar.) Norstedts, Stockholm 1958.
- Axelsson, Roger, Arvio Bengt R. Jonssonin teoksesta Erikskrönikans diktare – ett försök till identifiering. *Fornvännen* 106 (2011), 148–149.
- Bassnett, Susan, *Teoksesta toiseen. Johdatus kirjallisuuden kääntämiseen*. Toimittanut ja suomennostyön ohjannut Riitta Oittinen. Vastapaino, Tampere 1995.
- Beckman, Bjarne, *Matts Kättilmundsson och hans tid I. Intill 1318*. (Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademiens Handlingar 84.) Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien, Stockholm 1953.
- Beckman, Bjarne, *Matts Kättilmundsson och hans tid II. 1319–1326*. (Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademiens Handlingar 85.) Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien, Stockholm 1954.
- Bengtsson, Niklas, *Viini ja uskonnot*. Helsinki University Press, Helsinki 1998.
- Cederschiöld, Gustaf, *Om Erikskrönikan, ett historiskt epos från folkungatiden*. (Populärt vetenskapliga föreläsningar vid Göteborgs Högskola XI.) Wettergren & Kerber, Göteborg 1899.
- The Chronicle of Duke Erik. A verse epic from medieval Sweden*. Translated by Erik Carlquist & Peter C. Hogg. Introduction by Eva Österberg. Nordic Academic Press, Lund 2012.

- Czaika, Otfried, Arvio Johannes Messeniuksen teoksesta Suomen riimikronikka. *Historisk tidskrift* 128(1) 2008, 116–117.
- Ærikskrönika. *Chronique d'Érik, première chronique rimée suédoise (première moitié du XIVe siècle)*. Introduction, traduction et commentaires de Corinne Péneau. (Textes et documents d'histoire médiévale 5.) Université Paris I Panthéon-Sorbonne, Paris 2005.
- Ærikskrönikan. Redigering, inledning och kommentar av Sven-Bertil Jansson. Tidens Förlag, Stockholm 1986.
- Ærikskrönikan enligt *cod. Holm. D 2 jämte avvikande läsarter ur andra handskrifter*. Utgiven av Rolf Pipping. (Samlingar utgivna av Svenska fornscriftsällskapet I:47.) Svenska fornscriftsällskapet, Uppsala 1921.
- Ærikskrönikan enligt *cod. Holm. D 2 jämte avvikande läsarter ur andra handskrifter*. Utgiven av Rolf Pipping. Nytryck (med ett tillägg). (Samlingar utgivna av Svenska fornscriftsällskapet I:68.) Svenska fornscriftsällskapet, Uppsala 1963.
- Eriksson, Gunnar & Frängsmyr, Tore, *Idéhistoriens huvudlinjer*. 4. painos. Wahlström & Widstrand, Stockholm 2004.
- Ferm, Olle, Erikskrönikan. Teoksessa *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*. General editor Graeme Dunphy. Brill, Leiden 2010.
- Fornsvenska texter. Utgivna av Elias Wessén. Nytryck i nordiska språk – NNS 7. Institutionen för nordiska språk, Stockholms universitet, Stockholm 1995.
- Harrison, Dick, *Jarlens sekel. En berättelse om 1200-talets Sverige*. Ordfront, Stockholm 2002.
- Harrison, Dick, *Sveriges historia 600–1350*. Norstedts, Stockholm 2009.
- Heikkilä, Tuomas, *Pyhän Henrikin legenda*. (Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1039.) Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 2005.
- Historian etunimistöä. Valtion humanistisen toimikunnan asettaman etunimitoimikunnan suositus*. Toimittanut Taito Piironen. (Tietolipas 44.) Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 1967.

- Хроника Ерика*. Составитель, ответственный редактор и редактор перевода А.А. Сванидзе. Перевод со старошведского А.Ю. Желтухина. Комментарии А.Ю. Желтухина и А.А. Сванидзе. Второе издание, исправленное и дополненное. Российский государственный гуманитарный университет, Москва 1999.
- Huldén, Lars, *Finlandssvenska bebyggelsenamn*. (Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland 635.) Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsingfors 2001.
- Inger, Göran, *Svensk rättshistoria*. 3. painos. Liber Ekonomi, Malmö 1997.
- Ingo, Rune, *Från källspråk till målspråk. Introduktion i översättningsvetenskap*. Studentlitteratur, Lund 1991.
- Ingo, Rune, *Konsten att översätta. Översättandets praktik och didaktik*. Studentlitteratur, Lund 2007.
- Itkonen, Terho & Maamies, Sari, *Uusi kieliopas*. 4., tarkistettu painos. Tammi, Helsinki 2011.
- Jansson, Sven-Bertil, *Medeltidens rimkrönikor. Studier i funktion, stoff, form*. (Studia Litterarum Upsaliensia 8.) Läromedelsförlagen, Stockholm/Göteborg/Lund 1971.
- Jansson, Sven-Bertil, Inledning. Teoksessa *Erikskrönikan*. Redigering, inledning och kommentar av Sven-Bertil Jansson. Tidens Förlag, Stockholm 1986.
- Jonsson, Bengt R., *Erikskrönikans diktare – ett försök till identifiering*. (Samlingar utgivna av Svenska fornskriftsällskapet I:94.) Svenska fornskriftsällskapet, Uppsala 2010.
- Kallioinen, Mika, *Kirkon ja kruunun välissä. Suomalaiset ja keskiaika*. Edita, Helsinki 2001.
- Keskiajan avain*. Toimittaneet Marko Lamberg, Anu Lahtinen & Susanna Niiranen. (Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1203.) Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 2009.
- Lehtonen, Tuomas M. S., *Yhteiskunnan murros ja oppineiston synty*.

- Teoksessa *Keskiajan kevät. Kirjoituksia eurooppalaisen kulttuurin juurista*. Toimittanut Tuomas M. S. Lehtonen. 2. painos. wsoy, Helsinki 2001.
- Lindroth, Sten, *Svensk lärdomshistoria. Medeltiden. Reformationstiden*. Norstedts, Stockholm 1997.
- The Livonian Rhymed Chronicle*. Translated with an Historical Introduction, Maps and Appendices by Jerry C. Smith and William L. Urban. Indiana University, Bloomington 1977.
- Lönnroth, Erik, *Från svensk medeltid. Kyrkofurstar och riksbyggare i frihetskamp och ekonomisk maktsträvan från vikingatid till Gustav Vasa*. 3. painos. (Aldusböckerna A 19.) Aldus/Bonniers, Stockholm 1964.
- Lönnroth, Harry, Kieli historiassa, historia kielessä – lingvistiikka, nordistiikka ja (uusi) filologia. *Tieteessä tapahtuu* 4–5/2011, 26–31.
- Magnus Erikssons stadslag*. I nusvensk tolkning av Åke Holmbäck och Elias Wessén. (Rättshistoriskt bibliotek VII.) Institutet för rättshistorisk forskning, Stockholm 1966.
- Messenius, Johannes, *Suomen riimikronikka*. Toimittaneet ja suomentaneet Harry Lönnroth & Martti Linna. (Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 913.) Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 2004.
- Mäkinen, Pirjo, Ikinuori lähdeteksti, ikääntyvä kohdeteksti? Teoksessa *Alussa oli käänös*. Toimittaneet Riitta Oittinen & Pirjo Mäkinen. 5. painos. Tampere University Press, Tampere 2007.
- Nordberg, Michael, *1 kung Magnus tid. Norden under Magnus Eriksson 1317–1374*. Norstedts, Stockholm 1995.
- Noreen, Erik, *Fornsvensk läsebok*. Andra bearbetade upplagan utgiven av Sven Benson. Nytryck i nordiska språk – NNS 15. Institutionen för nordiska språk, Stockholms universitet, Stockholm 1997.
- Nummi, Lassi, *Meren ja runon aallot. Esseitä ja puheenvuoroja*. Toimittanut Tuulia Toivanen. Otava, Helsinki 2008.
- Olaus Magnus Gothus, *Pohjoisten kansojen historia. Suomea koskevat kuvaukset*. Latinan kielestä käänntänyt Kaarle Hirvonen. Esipuheen ja selitykset

- laatinut Kustaa Vilkuna. Otava, Helsinki 1977.
- Olsson, Bernt & Algulin, Ingemar, *Litteraturens historia i Sverige*. 4. painos. Norstedts, Stockholm 1995.
- Pipping, Rolf, *Erikskrönikans ljudlära enligt texten i cod. Holm. D 2*. Åbo tryckeri och tidnings aktiebolag, Åbo 1919.
- Pipping, Rolf, Erikskrönikans ordsfatt enligt texten i cod. Holm. D 2. *Studier i nordisk filologi X* (1919), 1–155.
- Pipping, Rolf, *Kommentar till Erikskrönikan*. (Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland CLXXXVII.) Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsingfors 1926.
- Porthan, Henrik Gabriel, *Valitut teokset*. Kääntänyt, esipuheen ja johdannot kirjoittanut Iiro Kajanto. (Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 373.) Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 1982.
- Rosén, Jerker, *Striden mellan Birger Magnusson och hans bröder*. *Studier i nordisk politisk historia 1302–1319*. Lunds universitet, Lund 1939.
- Rosén, Jerker, Erikskrönikan. Teoksessa *Kulturhistoriskt lexikon för nordisk medeltid IV*. Örnförlaget, Helsingfors 1959.
- Scheglov, Andrej, Erikskrönikan i rysk översättning. *Historisk Tidskrift för Finland* 1/2004, 40–44.
- Skeie, Tore, *Jomfruen fra Norge*. Spartacus, Oslo 2012.
- Suomen kansallisbiografia* 1–10. Päätoimittaja Matti Klinge. (Studia Biographica 3:1–10.) Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 2003–2007.
- Svensk litteratur I. Från runorna till 1730*. Utgiven av Bernt Olsson. Norstedts, Stockholm 1993.
- Svenska medeltidens rim-krönikor. Första delen. Gamla eller Eriks-krönikan*. Utgiven av G. E. Klemming. (Samlingar utgivna av Svenska fornskriftsällskapet I:17:1.) Svenska fornskriftsällskapet, Uppsala 1865.
- Svenska medeltidens rim-krönikor. Andra delen. Nya eller Karls-krönikan*. Utgiven av G. E. Klemming. (Samlingar utgivna av Svenska fornskriftsäll-

- skapet I:17:2.) Svenska fornskriftsällskapet, Uppsala 1866.
- Svenska medeltidens rim-krönikor. Tredje delen. Nya krönikans fortsättningar eller Sture-krönikorna.* Utgivna av G. E. Klemming. (Samlingar utgivna av Svenska fornskriftsällskapet I:17:3.) Svenska fornskriftsällskapet, Uppsala 1867–1868.
- Svenskt biografiskt lexikon.* Band 16. Under redaktion av Erik Grill. Stockholm 1964–1966.
- Sveriges litteratur. Del 1. Medeltidens och reformationstidens litteratur.* Utgiven av Carl Ivar Ståhle. Svenska bokförlaget/Bonniers, Stockholm 1968.
- Söderwall, K. F., *Ordbok öfver svenska medeltids-språket I–II:2.* Lund 1884–1918.
- Vahtola, Jouko, Keskiaika. Teoksessa Suomen historian Pikkujättiläinen. Päätoimittaja Seppo Zetterberg. wsoy, Helsinki 2003.
- Weibull, Jörgen, *Sveriges historia.* Wiken/Svenska Institutet, Stockholm 1993.
- Vendell, Herman, *Ordbok över de östsvenska dialekterna.* Fjärde häftet. (Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland LXXIX.) Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsingfors 1907.
- Wessén, Elias, *Svensk språkhistoria. Ljudlära och formlära.* Filologiska föreningen vid Stockholms högskola, Stockholm 1941.
- Widmark, Gun, *Det språk som blev vårt. Ursprung och utveckling i svenskan. Urtid – Runtid – Riddartid.* (Acta Academiae Regiae Gustavi Adolphi 76.) Kungl. Gustav Adolfs Akademien för svensk folkkultur, Uppsala 2001.
- Wiktorsson, Per-Axel, Erikskrönikans diktare Tyrgils som skrivare och resenär. *Fornvännen* 106 (2011), 345–348.
- Wiktorsson, Per-Axel, Mer ljus på fornsvenskan. Teoksessa *Svenskans beskrivning* 32. Redigerade av Björn Bihl, Peter Andersson & Lena Lötmarker. Karlstads universitet, Karlstad 2013.
- Vilhelmsdotter, Gisela, *Riddare, bonde och biskop. Studier kring tre fornsvenska*

dikter jämte två nyeditioner. (Acta Universitatis Stockholmiensis. Stockholm Studies in History of Literature 42.) Almqvist & Wiksell International, Stockholm 1999.

Yrwing, Hugo, *Maktkampen mellan Valdemar och Magnus Birgersson 1275–1281.* (Skrifter utgivna av Vetenskaps-Societeten i Lund 38.) Gleerup, Lund 1952.

Österberg, Eva, Duke Erik and his tragic fate. A masterpiece of Swedish medieval literature. Teoksessa *The Chronicle of Duke Erik. A verse epic from medieval Sweden.* Translated by Erik Carlquist & Peter C. Hogg. Introduction by Eva Österberg. Nordic Academic Press, Lund 2012.